

Finlandia-palkintojen jakotilaisuus 29.11.2023

Valitsija Linda Liukkaan puhe

Arvoisat kirjailijat, arvoisat kirjallisuuden ystävät

Nigerilais-amerikkalainen kirjailija Teju Cole pitää kirjallisuuden jyrkkää jaottelua fiktion ja non-fiktion välillä outona. Hänen mielestään se ei ole luontevaa tavалlemme kertoa tarinoita. Emmehän kulje museoissakaan etsimässä fiktiivisiä tai non-fiktiivisiä maalauksia.

Vapaasti suomennettuna Cole toteaa: “Maalarit tietävät, että kaikki on yhdistelmää havaitusta, kuvitellusta, kuullusta ja aiemmin tehdystä. Oliko Monet nonfiktio-maalari ja Ingres fiktiomaalari? Se on vähiten valaiseva asia, jonka voimme kysyä heidän teoksistaan.”

Tietokirjallisuudessa on totuttu arvostamaan kirkasta jakoa toden ja epätoden välille.

Colen ajatusta jatkaakseni, mitä häviäisimme keskustelussa, jos kiistelisimme vain siitä, onko Alvar Aallon arkkitehtuuri totta ja Eero Saarisen keksittyä? Tai Helene Schjerfbeckin maalaukset fiktiota ja Eero Järnefeltin faktaa? Sibeliuksen sävelmät dokumentaarisia ja Saariaho draamaa?

Teema yhdistyi mielessäni moneen tämän vuoden kuudesta tietokirjallisuuden Finlandia-ehdokkaasta. Näissä vuoden hienoimmista tietokirjoissa uskalletaan myös tulkita.

Niissä korostuivat muistaminen: yhteinen tarina, yksityinen kertomus ja yhteiskunnallinen muisti.

Luin sodista, menneestä ja nykyisestä ja siitä, miten tarinat vaikuttavat vielä sukupolvien päästä.

Metsien ekologian äärellä pysähdyin miettimään, miten ei-ihmisenkaltaisesta kerrotaan tarinaa.

Muinaiset Raamatun tekstit paljastuivat moniäänisiksi kirjoituksiksi.

Naisvankien tarinoissa taas korostui yhteiskunnallinen kertomus.

Ja yhdenkin ihmisen poikkeuksellisessa elämässä tarina, muistot ja erilaiset totuudet kietoutuvat yhteen.

Voittajakirjassa tämä tiedosta ponnistava tulkinta näkyy erityisen hienosti.

Teos rakentaa tarinaa arkistosta, kirjeenvaihdosta ja tietokannoista käsin, mutta ei keksi. Se on tarkka ja vilpitön. Kirja tekee näkyväksi tarinan, jonka kuvittelen kuulleeni tuhansia kertoja, mutta kertoo sen uudesta perspektiivistä. Kirja nostaa esille joukon ihmisiä, jotka historia on halunnut unohtanut, sillä kirjan sanoin, "ihmisen ääni voi typistyä pieneen."

Kirja on myös ajankohtainen tavalla, jota kukaan meidän sukupolvessamme tuskin olisi toivonut. Minäkin kuljin kirjoittajan kanssa Sortavalassa ja Lahdenpohjassa, Petroskoissa ja pohjoisen junassa.

"Tämä kertomus, jota pala palalta kursin kasaan, on tietysti vain yksi tarina siitä, mitä todella tapahtui" aloittaa kirjailija ja jatkaa myöhemmin

"Olen koonnut hänen elämänsä palasista. Se ei ole totuus, vaan rakennelma siitä, mitä olen onnistunut löytämään ja mitä olen pystynyt näkemään."

Tämän vuoden tietokirjallisuuden Finlandia-palkinnon saa Antti Järven Minne katosi Antti Järvi? Gummerus.